

FRANSUZ TILINI O‘QITISHDA INNOVATSION METODLAR VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING PEDAGOGIK SAMARADORLIGI**Yaxshiliqova Zuxra Toxir qizi***Samarqand Davlat Chet Tillari Instituti 4-bosqich talabasi*zuxrotoxirovna@gmail.com

+998954460128

Ilmiy rahbar: Stepanyan Albina Anatolyevna*Samarqand Davlat Chet Tillari Instituti katta o‘qituvchisi*

Annotatsiya : *Ushbu maqolada fransuz tilini o‘qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli ta’lim platformalari, interfaol metodlar va zamonaviy dars tashkil etish usullarining pedagogik samaradorligi tahlil qilinadi. Maqolada texnologik vositalar faqat yordamchi vosita emas, balki o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiruvchi metodik omil sifatida yoritiladi. Shuningdek, interfaol metodlarning o‘quvchilar faolligi, mustaqil fikrlashi, motivatsiyasi va real muloqotga tayyorgarligiga ta’siri ilmiy-nazariy jihatdan asoslanadi. Tadqiqotda fransuz tili darslarini tashkil etishda raqamli resurslar va interfaol usullarni maqsadga muvofiq qo‘llash zarurligi ko‘rsatib beriladi.*

Аннотация: *В данной статье анализируется педагогическая эффективность информационно-коммуникационных технологий, цифровых образовательных платформ, интерактивных методов и современных способов организации урока в преподавании французского языка. В статье технологические средства рассматриваются не только как вспомогательный инструмент, но и как методический фактор, способствующий развитию коммуникативной компетенции учащихся. Кроме того, с научно-теоретической точки зрения обосновывается влияние интерактивных методов на активность учащихся, их самостоятельное мышление, мотивацию и готовность к реальному общению. В исследовании подчеркивается необходимость целесообразного использования цифровых ресурсов и интерактивных методов при организации уроков французского языка.*

Annotation : *This article analyzes the pedagogical effectiveness of information and communication technologies, digital learning platforms, interactive methods, and modern approaches to lesson organization in teaching French. Technological tools are presented not merely as auxiliary instruments, but as methodological factors that contribute to the development of students’ communicative competence. In addition, the article provides a scientific and theoretical justification of the influence of interactive methods on students’*

participation, independent thinking, motivation, and readiness for real-life communication. The study highlights the necessity of appropriately integrating digital resources and interactive techniques into the organization of French language lessons.

Keywords: *French language, innovative method, information and communication technologies, interactive method, communicative competence, digital platform, modern lesson.*

Kalit so‘zlar: *fransuz tili, innovatsion metod, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interfaol metod, kommunikativ kompetensiya, raqamli platforma, zamonaviy dars.*

Ключевые слова: *французский язык, инновационный метод, информационно-коммуникационные технологии, интерактивный метод, коммуникативная компетенция, цифровая платформа, современный урок.*

Kirish

Hozirgi davrda chet tillarini o‘qitish jarayoni an’anaviy bilim berish modelidan asta-sekin kommunikativ, interfaol va texnologik yondashuvlarga asoslangan yangi bosqichga o‘tmoqda. Ayniqsa, fransuz tilini o‘qitishda o‘quvchilarni faqat grammatik qoidalarni bilishga emas, balki tilni real muloqot vositasi sifatida qo‘llay olishga o‘rgatish muhim vazifa hisoblanadi. Chunki til o‘rganish jarayoni faqat leksik birliklarni yodlash yoki matn tarjima qilishdan iborat emas, balki tinglash, gapirish, o‘qish, yozish, fikr bildirish va suhbatdosh bilan ma’no almashish faoliyatlarini o‘z ichiga oladi. Shu sababli zamonaviy fransuz tili darslarida innovatsion metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish dolzarb masalalardan biri sifatida qaraladi.

Ta’lim jarayoniga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining kirib kelishi o‘qitish mazmuni, shakli va metodlarida muhim o‘zgarishlarni yuzaga keltirdi. Ilgari asosiy axborot manbai o‘qituvchi va darslik bo‘lgan bo‘lsa, bugungi kunda o‘quvchi video, audio, elektron matn, onlayn platforma, interaktiv test va mobil ilovalar orqali ko‘p manbali ta’lim muhitida faol ishtirok etmoqda. Bu esa o‘quvchini tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki axborotni izlovchi, tahlil qiluvchi va undan amaliy nutqiy faoliyatda foydalanuvchi subyektga aylantiradi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining fransuz tilini o‘qitishdagi ahamiyati, avvalo, ularning autentik til muhitini yaratish imkoniyati bilan bog‘liq. Fransuz tili fonetik, intonatsion va pragmatik jihatdan o‘ziga xos til hisoblanadi. Masalan, burun unilari, liaison hodisasi, tez nutqdagi tovush o‘zgarishlari va intonatsion nozikliklarni faqat yozma darslik orqali mukammal o‘zlashtirish qiyin. Audio va video materiallar esa o‘quvchilarga fransuz tilining tabiiy talaffuzi, nutq sur’ati va kommunikativ vaziyatlarini bevosita kuzatish imkonini beradi. Masalan, “Écoutez le reportage et identifiez l’idée principale” yoki “Regardez la vidéo

et comparez les arguments présentés” kabi topshiriqlar o‘quvchini nafaqat tinglashga, balki tahlil qilish, asosiy fikrni ajratish va o‘z nuqtai nazarini bildirishga yo‘naltiradi.

Raqamli ta‘lim platformalari ham fransuz tilini o‘qitishda alohida o‘rin egallaydi. TV5Monde, RFI Savoirs, Bonjour de France, Duolingo va Babbel kabi platformalar til o‘rganish jarayonini auditoriya chegarasidan tashqariga olib chiqadi. Masalan, TV5Monde autentik videolavhalar asosida o‘quvchilarni real hayotga oid nutq namunalariga duch keltiradi. RFI Savoirs esa audio materiallar yordamida tinglab tushunish ko‘nikmasini bosqichma-bosqich rivojlantirishga xizmat qiladi. Mobil ilovalar esa qisqa, takroriy va o‘yin elementlariga asoslangan mashqlar orqali mustaqil o‘rganish jarayonini qo‘llab-quvvatlaydi. Biroq bu vositalarning samaradorligi ularning mavjudligida emas, balki o‘qituvchi tomonidan qanday metodik maqsadda qo‘llanishida namoyon bo‘ladi.

Amaliyotda ba‘zan texnologiyadan foydalanishning o‘zi innovatsiya deb qabul qilinadi. Masalan, darsda video qo‘yish yoki slayd ko‘rsatish zamonaviy yondashuv sifatida baholanishi mumkin. Aslida esa texnologiya pedagogik maqsadga xizmat qilmasa, u faqat tashqi bezak vazifasini bajarib qoladi. Shuning uchun raqamli vositalar dars mazmuniga chuqur integratsiyalashgan bo‘lishi, o‘quvchini faol fikrlashga, muhokamaga, tahlilga va muloqotga jalb etishi zarur. Masalan, “Regardez la vidéo sur TV5Monde, notez les idées principales et discutez-en en groupe” kabi topshiriq bir vaqtning o‘zida tinglash, yozib olish, fikr almashish va og‘zaki nutqni rivojlantiradi. Bunday kompleks yondashuv texnologiyaning haqiqiy pedagogik qiymatini ko‘rsatadi.

Fransuz tilini o‘qitishda interfaol metodlarning ham ahamiyati nihoyatda katta. Interfaol metodlar o‘quvchini passiv tinglovchi emas, balki dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bu metodlar konstruktivistik yondashuvga asoslanadi, ya‘ni bilim o‘quvchiga tayyor holda berilmaydi, balki uning faol bilish jarayonida shakllanadi. Interfaol faoliyatda o‘quvchi fikr bildiradi, savol beradi, sherigi bilan muhokama qiladi, muammo yechadi va o‘z pozitsiyasini himoya qiladi. Shu orqali u nafaqat til birliklarini, balki ijtimoiy va kommunikativ ko‘nikmalarni ham egallaydi.

Interfaol metodlarning eng ko‘p qo‘llaniladigan turlari sifatida juftlikda ishlash, kichik guruhlarda ishlash, rolli o‘yinlar, jigsaw, muammoli muhokama, loyiha metodi va task-based activities kabi shakllarni ko‘rsatish mumkin. Juftlikda ishlash o‘quvchilarga ko‘proq nutqiy amaliyot beradi. Kichik guruhlarda ishlash esa hamkorlik, fikr almashish va o‘zaro yordam ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Rolli o‘yinlar fransuz tili darslarida ayniqsa samarali bo‘lib, “Au restaurant”, “À la gare”, “Chez le médecin”, “À l’hôtel” kabi vaziyatlar orqali o‘quvchilar real hayotga yaqin muloqot sharoitida tilni qo‘llaydi. Bunda ular tayyor matnни yoddan aytmaydi, balki vaziyatga mos ravishda nutqiy strategiya tanlaydi.

Task-based learning, ya'ni vazifaga yo'naltirilgan o'qitish ham fransuz tili darslarida yuqori samaradorlikka ega. Bu yondashuvda asosiy e'tibor grammatik qoidani alohida tushuntirishga emas, balki ma'noli vazifani bajarishga qaratiladi. Masalan, "Organisez un week-end à Paris avec un budget limité", "Préparez une affiche pour un événement scolaire" yoki "Choisissez un film français et défendez votre choix" kabi topshiriqlar o'quvchini tilni real maqsad yo'lida ishlatishga majbur qiladi. Natijada til o'rganish sun'iy mashqlar to'plami emas, balki amaliy kommunikativ faoliyatga aylanadi.

Interfaol metodlar o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Kommunikativ kompetensiya faqat grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzish emas, balki vaziyatga mos so'zlash, suhbatdoshni tushunish, fikrni izchil ifodalash, muloqotdagi uzilishlarni bartaraf etish va nutqiy strategiyalardan foydalanish qobiliyatidir. Interfaol metodlar aynan shu ko'nikmalarni rivojlantiradi. Masalan, guruhli muhokamada o'quvchi o'z fikrini asoslaydi, boshqalarning fikrini tinglaydi, qarama-qarshi nuqtai nazarga javob beradi va umumiy xulosaga keladi. Bu jarayonda grammatik, diskursiv, sotsiolingvistik va strategik kompetensiyalar birgalikda rivojlanadi.

Zamonaviy dars tashkil etish usullari ham innovatsion ta'limning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Zamonaviy dars an'anaviy darsdan farqli ravishda o'qituvchi markazida emas, o'quvchi markazida tashkil etiladi. An'anaviy darsda o'qituvchi asosiy bilim manbai bo'lsa, zamonaviy darsda u fasilitator, yo'naltiruvchi va tashkilotchi rolini bajaradi. Bunda o'quvchi tayyor bilimni qabul qilmaydi, balki o'rganish jarayonida faol qatnashadi, izlanadi, savol beradi, tajriba qiladi va o'z faoliyatini baholaydi.

Zamonaviy fransuz tili darsi bir necha muhim bosqichlardan iborat bo'lishi mumkin: motivatsion kirish, yangi materialni kontekstda taqdim etish, interfaol mashqlar, kommunikativ faoliyat, refleksiya va baholash. Masalan, dars qisqa video yoki rasm asosida mavzuga kirish bilan boshlanishi, keyin yangi leksik birliklar real kontekstda berilishi, so'ng juftlik yoki guruhli topshiriqlar orqali mustahkamlanishi mumkin. Dars yakunida esa o'quvchilar "Bugun nimani o'rgandim?", "Qaysi topshiriqda qiynaldim?", "Keyingi safar nimani yaxshilashim kerak?" kabi savollar asosida refleksiya qiladi. Bu jarayon o'quvchilarning metakognitiv ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Zamonaviy darsda texnologiya, interfaollik va kommunikativ yondashuv bir-biridan ajralgan holda emas, balki uyg'un tizim sifatida qo'llanishi kerak. Masalan, darsda avval RFI Savoirs orqali qisqa audio eshittiriladi, keyin o'quvchilar asosiy fikrlarni yozib oladi, so'ng kichik guruhlarda muhokama qiladi va oxirida fransuz tilida qisqa taqdimot qiladi. Bunday darsda tinglash, yozish, gapirish, tahlil qilish va hamkorlik ko'nikmalari birgalikda rivojlanadi. Demak, zamonaviy darsning samaradorligi faqat bitta metod yoki vositaga emas, balki ularning maqsadli uyg'unlashtirilishiga bog'liq.

Shu bilan birga, innovatsion metodlar va texnologiyalarni qo‘llashda ayrim muammolar ham mavjud. Birinchidan, barcha o‘qituvchilar raqamli vositalardan metodik jihatdan to‘g‘ri foydalanishga tayyor bo‘lmasligi mumkin. Ikkinchidan, texnik vositalarning yetishmasligi yoki internet sifati dars samaradorligiga ta‘sir qilishi mumkin. Uchinchidan, interfaol metodlar ko‘proq vaqt talab qiladi va katta guruhlarda hamma o‘quvchini teng darajada jalb etish qiyin bo‘lishi mumkin. To‘rtinchidan, guruhli ishlarda o‘quvchilar ba‘zan ona tiliga o‘tib ketishi ehtimoli bor. Shu sababli o‘qituvchi darsni puxta rejalashtirishi, har bir faoliyat uchun aniq maqsad belgilashi va o‘quvchilarning ishtirokini nazorat qilishi zarur.

Xulosa

Umumlashtirib aytganda, fransuz tilini o‘qitishda innovatsion metodlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ta‘lim jarayonining sifatini oshirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o‘quvchilarga autentik materiallar bilan ishlash, talaffuzni yaxshilash, tinglab tushunish ko‘nikmasini rivojlantirish va mustaqil o‘rganish imkonini beradi. Interfaol metodlar esa o‘quvchilarni faol nutqiy jarayonga jalb etadi, ularning kommunikativ, ijtimoiy va kognitiv kompetensiyalarini shakllantiradi. Zamonaviy dars tashkil etish usullari esa o‘qituvchi markazidagi modeldan o‘quvchi markazidagi modelga o‘tishni ta‘minlaydi.

Mazkur tahlil shuni ko‘rsatadiki, texnologiya va interfaol metodlarning samarasi ularning shunchaki qo‘llanishida emas, balki aniq pedagogik maqsadga yo‘naltirilgan, metodik jihatdan asoslangan va dars mazmuniga uyg‘unlashtirilgan holda tashkil etilishidir. Agar raqamli vositalar, interfaol topshiriqlar va zamonaviy dars strukturasi o‘zaro bog‘liq holda qo‘llansa, fransuz tilini o‘qitish jarayoni yanada qiziqarli, samarali va kommunikativ yo‘naltirilgan tus oladi. Shu bois fransuz tili o‘qituvchilari innovatsion metodlarni tashqi yangilik sifatida emas, balki o‘quvchining real nutqiy faoliyatini rivojlantiruvchi muhim metodik tizim sifatida qo‘llashlari zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davies G. Computer Assisted Language Learning: Where are we now and where are we going?
2. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment.
3. Dörnyei Z. Motivational Strategies in the Language Classroom.
4. Hymes D. On Communicative Competence.
5. Xoliqov A. Pedagogik mahorat va zamonaviy ta‘lim texnologiyalari.
6. TV5Monde. Apprendre le français.

7. RFI Savoirs. Apprendre et enseigner le français.
8. Bonjour de France. Exercices et ressources pour apprendre le français.